

Lp Kristina Kallas
Haridus- ja teadusminister
Haridus- ja teadusministeerium
Munga 18
50088 TARTU

09.05.2024

Haridusleppe töörühmade tulemuste ja muudatuste mõjud

Haridusleppe kolmandal kohtumisel 29.04.2024 käsitleti haridussüsteemi rahastamisega seotud teemasid ja rahastamismudeli töörühma tulemusi. Rahastamispõhimõtete ja võimalike muudatuste käsitlemine jäi praeguses etapis veel kokkuvõtva esitluse tasemele ning puudusid otsesed seosed HTM poolt tellitud koolivõrgu analüüsi tulemustega ja mõjuanalüüsidega.

Lähtudes seni toimunud haridusleppe kohtumistest ja osapoolte positsioonide esitlemisest näeme üldhariduskoolide rahastussüsteemi osas **nelja mõjutegurit**:

- 1) Õpetajate töötingimuste ja koormusarvestuse muudatustega kaasneb lisapersonali ja täiendava tööjõukulu vajadus koolidel ning väheneb koolipidaja ja koolijuhi autonoomsus töö- ja palgakorralduse tingimusi kokku leppides;
- 2) Õpetajate karjäärimudeli rakendamisega kaasneb täiendav tööjõukulu vajadus koolidel (vanemõpetaja ja meisterõpetaja palgataseme lisandumine) ning suureneb õpetajate hindamiseks vajaliku süsteemi väljaarendamise ja ülevälhoidmisega seonduv rahaline kulu riigieelarves;
- 3) HEV õpilaste arvu ja täiendavate tugitegevuste mahu olulise suurenemisega kaasneb lisapersonali näol täiendav tööjõukulu koolidel (psühholoogid, eripedagoogid, sotsiaalpedagoogid, logopeedid, tugiõppe õpetajad jt);
- 4) Koolide igapäevased tegevuskulud (koolimajade haldamine, kommunaalteenused, tugifunktsioonide kulud jm) on viimastel aastatel olulisel määral kasvanud, kuid haridustoetuse komponendid on viimased 10a olnud valdavas osas samal tasemel.

Rahastamismudeli töörühma tulemuste tutvustamise järgselt jäi segaseks, kuidas need haakuvad teiste töörühmade tulemustega ning kuidas need mõjutavad haridussüsteemi rahastamist tervikuna. Meie hinnangul on haridusleppe järgmisel kohtumisel sisuliste aruteludega edasi liikumiseks osapooltel vajalik omada eelnevalt infot selle kohta, kuidas kavandatavad muudatused mõjutavad koolipidajate ja koolide tegevust, kulusid ning rahastamist. Selleks peaks olema tehtud mingid mõjuanalüüsid ja seostatud need praeguse rahastussüsteemiga.

Oleme saanud eelinfo, et rahastamismudeli töörühma esitlusest lähtuvalt tehtud esmase analüüsi põhjal peaks rahastamise kogusumma kohalike omavalistuste jaoks kasvama üle 10 miljoni euro. Kui see vastab tõele, siis kas täiendav rahastamine hakkab kajastuma riigieelarves, mängitakse ümber kohalike omavalitsuste rahastamises (osad kaotavad ja osad võidavad) või mängitakse ümber kõigi koolipidajate rahastamise lõikes (nt riigikoolide või erakoolide rahastamine muutub selle võrra)?

Selleks, et kujundada eraüldhariduskoolide ja nende katusorganisatsioonide vahel ühised seisukohad, positsioonid ning ettepanekud haridusleppe läbirääkimisteks, peame vajalikuks alljärgneva info olemasolu:

- 1) HTM poolt tellitud ja Jaak Aaviksoo koostatud hariduskulude analüüsi lõpparuanne koos sellest tulenevate järelduste ja mõjudega haridussüsteemi rahastamisele;
- 2) Töörühmade seniste tulemuste põhjal tehtud esmased mõjuanalüüsid ja erinevad mõjud nii koolivõrgule tervikuna kui eraüldhariduskoolidele;
- 3) Esmased finantsmõjude analüüsid erinevate osapoolte lõikes (ministeerium, KOV, erakoolid) ning konkreetset mõjud eraüldhariduskoolide rahastamisele;
- 4) Esmased finantsmõjude analüüsid eraüldhariduskoolide pidajate lõikes (erakoolide haridustoetuste tabeli uus versioon koos kavandatavate muudatustega, et oleks näha mõju igale koolile ja koolipidajale).

Palume esmast infot hiljemalt **15. maiks**, et saaksime erakoolide katusorganisatsioonide vahel selle eelnevalt läbi töötada ja läbirääkimisteks ühised seisukohad kujundada.

Lähtudes töörühmade tulemustest ja haridussüsteemi ees seisvatest väljakutsetest oleme väga murelikud eraüldhariduskoolide rahastamise ja edasise jätkusuutlikkuse suhtes. Kuna eraüldhariduskoolide otselepingute ja haridustoetuste tabeli süsteem on seni olnud väga selge, konkreetne, läbipaistev ja kõiki võrdsetel alustel kohtlev, siis tahame kindlasti samal moel jätkata. Samuti peame äärmiselt vajalikuks kirja esimeses pooles märgitud mõjutegurite arvesse võtmist ja kõigi haridustoetuse komponentide indekseerimist, et kasvõi minimaalselt vajalikul tasemel tulla toime koolipidajatele ja koolidele pandud ülesannete ning ootustega.

Põhiprotsessi ja tugiteenuste kulude kasv, kooli tegevuse ja majandamisega seotud kulude kasv, tööjõuturu ja palgatasemete surve jne on viinud selleni, et eraüldhariduskoolid ei jaksa kõiki tegevusi enam nõuetekohaselt täita, investeringud ja parendused lükatakse üha edasi ning õppemaksulagi ja lapsevanemate rahalise võimekuse piir tuleb vastu.

Seepärast on eraüldhariduskoolide jaoks väga oluline üheselt aru saada, millised mõjud haridusleppes koolidele kaasnevad (millised koolid võidavad, millised koolid kaotavad jne) ning kuidas üldse tagada eraüldhariduskoolide ellu jäämine. Kui haridusleppes kavandatud muudatused ei aita katta üha suurenevaid kulusid või veelgi enam – vähendavad senist rahastust, siis ei ole eraüldhariduskoolide katusorganisatsioonide esindajatel volitusi erakoolide nimel vastavaid kokkuleppeid sõlmida ja iga koolipidaja peab edaspidi rääkima iseenda eest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ahto Orav

Eesti Eraüldhariduskoolide Ühenduse juhatuse esimees

Koopia: Eesti Kristlike Erakoolide Liit

Eesti Vabade Waldorfkoolide ja -lasteaedade Ühendus

Eesti Haridustöötajate Liit

Eesti Koolijuhtide Ühendus

Eesti Ametiühingute Keskliit

Eesti Linnade ja Valdade Liit